

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstraat 59, wormerveer
adm.: kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. J. VERLEUR — AMERSFOORT

Als Pasen en Pinksteren op één dag vallen.....

„De Heer nu is de Geest.....”

2 Korinthe 3 : 17a

Je hoort ook vandaag nogal eens het verwijt aan het adres van de kerk, dat ze het werk van de Geest heeft vergeten of op zijn minst heeft verwaarloosd.

Allerlei charismatische bewegingen propageren de noodzaak van de Geestesdoop met de daaraan verbonden gaven (charismata, vandaar de benaming) van het spreken in tongen, genezing op het gebed en nog andere mystieke krachten, die zouden bewijzen, dat de ontvanger van die gaven pas echt de Heer toebehoort. Geloof is niet genoeg, er moet de doop van de Geest bijkomen.

Verschillende groepen van deze schakering erkennen dan ook de doopsbediening van de kerk niet, want zij dopen pas als de tekenen van de doop met de Geest ontvangen zijn. Wanneer leden van de kerk tot deze groepen willen behoren, moeten ze dan ook „overgedoopt” worden, zodra ze de Geest ontvangen hebben. Men laat zich nogal eens beïnvloeden door de warmte, de blijdschap en de gemeenschapszin van deze groeperingen, omdat men meent, dat deze in de bestaande kerken ontbreken. Men mist dat dan in de omgang van en met de kerkmensen. En vaak komen onze jongelui met hun voorbeelden aandrigen, om aan te geven, wat een dooie boel het in onze kerken is.

Hoewel ik de eerste zal zijn, om dit toe te geven en mij af te vragen, in hoever ik daar zelf schuld aan heb, meen ik toch, dat niet deze verschijnselen als zodanig de aantrekkingskracht op velen van ons uitoefenen. Er is nl. een véél diepere vraag.

Dat is deze: is het verzoeningswerk van Christus inclusief zijn opstanding en heerlijkheid voldoende voor het levend heil van Gods kinderen of moet er aan die heilsfeiten nog een ander worden toegevoegd, nl. die van de Geestesdoop.

En als die Geestesgaven pas bewijs zijn van het echt-kind-van-God-zijn, wordt dan toch weer niet het menselijk-doen-en-laten door die Geest, het kenmerk van leven uit genade? Ook hier zal de kerk (en dat bent U en ik) zich moeten toetsen en zich moeten afvragen: weten we met het werk van de Heilige Geest eigenlijk wel goed raad?

Daar is de apostel Paulus in zijn tijd al mee bezig. Hoewel hij de gemeente van Korinthe in dit hoofdstuk noemt: „een brief van Christus, niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende God”, blijkt o.a. in dit gedeelte, dat er ook nogal wat christenen waren, die vasthielden aan de joodse kalender en aan de joodse tradities.

Daarom geeft hij met nadruk het verschil aan tussen het oude en het nieuwe verbond als de bediening van een nieuw verbond, niet van de letter, maar van de Geest.

Hoe heerlijk dat oude verbond reeds was, toch moest het verdwijnen, want het was nog maar de voorlopige openbaring van Gods heil, die in de thora en in de profeten beschreven was en dus van buiten af tot de joden kwam. Vervat in een verbondsstatuut, dat als een reglement iets van boven af oplegde.

Daarom wilden die joden ook telkens weer iets met die letter, met die thora gaan doen. Er lag nog een bedekking over heen, omdat ze de rijke inhoud nog niet konden zien, die straks in Christus hun zou zeggen, dat álles genade is.

Dat oude verbond, dat oude statuut zou straks helemaal verdwijnen. Opdat de joden niet zouden denken,

dat dit nu het grootste heil was. En dus aan dat oude zouden blijven hangen (prachtig zegt Paulus dat in vers 13). Want die oude bedeling van Mozes bracht: veroordeling (vers 9). Maar die verdwijnt in Christus en telkens, wanneer iemand zich tot de Heer bekeerd heeft, wordt dat deksel weggenomen, vers. 16.

En dan komt de bedeling van de Geest.

Paulus zegt dat heel kernachtig: „De Heer nu is de Geest...”

De Heer. Als Paulus deze benaming voor Christus gebruikt, bedoelt hij altijd: de opgestane Heer. De Heer van Pasen. Die dood en graf heeft overwonnen en verheerlijkt is aan de rechterhand van God de Vader.

En dat heilsfeit van de paasmorgen is zó onlosmakelijk verbonden met het vervolg, dat de Heer van Pasen geen ogenblik wacht met het voltooien van zijn werk, maar direkt dóórstoort naar Pinksteren.

„De Heer nu is de Geest...”

Niet dat de Heer en de Geest dezelfde personen zijn. Maar de Heer, de Opgestane, is weergekeerd in de gestalte van de Geest.

En de Geest, dat is dat woord „pneuma”, dat telkens in het nieuwe testament voorkomt.

Geest is allereerst: het onzichtbare.

Je kunt het niet meten en wegen. Hier is de onzichtbare God bezig met ongekende, bovenaardse krachten. Maar Geest is ook dit: wél onzichtbaar, maar daarom niet minder reëel, niet minder werkelijk, niet minder existentieel.

Tenslotte is Geest ook dit: het heeft eigen identiteit; met niets of niemand te vergelijken; geheel apart, geheel enig, waarbij ál het vorige in het niet valt en het komende een eigen identiteit heeft (heilig).

De Heer nu is de Geest...

Christus, de opgestane Heer is wél onzichtbaar, maar héél werkelijk in hun midden. En zijn werk heeft een heel eigen identiteit.

Werkelijk, Pasen en Pinksteren vallen op één dag.

Er hoeft aan het heil na Pasen niets meer te worden toegevoegd.

Het geloof behoeft niet te worden aangevuld of bewezen door de Geestesdoop.

Het levende geloof is de Geestesdoop, want de opgestane Heer verkeert in de gestalte van de Geest met de zijnen.

En de vraag is niet meer, wat ik met de wet en het evangelie zal moeten

doen, om behouden te worden.

Nee, de vraag is, wat dat evangelie van de levende Heer met mij doet. Want niet de wèt (het oordeel) maar het evangelie (de genade) gaat ons leiden.

De Geest zal ons in álle waarheid leiden (dat is dus: de levende Heer). De bedeling, dat wij precies Gods wil moesten weten, omdat wij iets met die wil moesten doen is voorbij; voorgoed; nú, in de nieuwe bedeling gaat dat evangelie en die wil van God iets met óns doen.

Ja, misschien meer dan we zelf weten. De levende Heer, die de Geest is, gaat ons brengen, waar we nooit aan gedacht hebben.

In Paulus' tijd behoorde polygamie, slavernij, eigendomsegoïsme en vrouwen-slavernij tot de structuur van de maatschappij. Niemand, ook Paulus niet, heeft ooit een bevel gegeven, die structuren te veranderen en die misstanden op te heffen.

Maar als Jezus in de Geest en als de Geest in hun midden vertoeft, groeit spontaan de gemeenschap van goederen; wordt het huwelijk hersteld, verdwijnt ten slotte de slavernij, omdat de genade van de Geest hen tot andere mensen maakt.

De Heer nu is de Geest, d.w.z. de opgestane Heer heeft in het hart van zijn gemeente en van zijn kinderen het kompas van de liefde gebouwd, zodat Hij onze koers bepaalt en wij nooit meer zijn wil moeten doen als naar een van buiten tot ons komend statuut maar zijn wil mogen doen als een van binnen in ons levend geloof, dat bloeit in de liefde.

Als Jezus niet bij zijn discipelen is, kibbelen ze alleen maar over de vraag, wie de eerste onder hen zal zijn. Maar als Hij er weer bij is, vragen ze alleen, wat ze voor de ander en met elkaar kunnen doen. Zelfs van de wet en de wetscasuïstiek zijn ze verlost en met een onbezwaard gemoed plukken ze aren op de sabbat, want ze weten dat hun Heer, die de Geest is, Heer is ook van de sabbat.

„En waar de Geest van de Heer is, dáár is vrijheid.”

Als Pasen en Pinksteren op één dag vallen, dan weten we ook weg met het werk van de Heilige Geest.

Dat is de vrijheid. Niet de losbandigheid, maar de vrijheid.

De vrijheid van de liefde, want de liefde doet God en de naaste géén kwaad.

Denkt U daarover tot de volgende keer eens na?

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Toelichting op het redactiebeleid, gegeven op de jaarvergadering van de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” d.d. 18 maart 1978

BELEID (2)

Aanpassing geboden?

In een tijd van fonetisch schrift, primitief zo niet vulgair woordgebruik en een (niet alleen politieke) vereenvoudiging als van het „simplistisch verbond” (waarom niet verbont?), staat de redactie van „Opbouw” steeds opnieuw voor de vraag welk beleid zij dient te voeren. Men weet, dat gekozen is voor een weekblad dat opinie-vormend wil zijn en achtergrond-informatie verschaft. Daarmee kiest de redactie bewust voor de moeilijkste weg, in de overtuiging dat niet de omstandigheden bepalend zijn voor de mens, laat staan een christen, maar juist omgekeerd. Geen tegemoetkoming aan gemakzucht maar een uitdaging aan de tijdgeest: we hebben geen opdracht de tijd te doden maar om de — krappe — tijd te benutten. We zetten niet het verstand op nul en het gevoel... ook op nul, we hebben als mensen met verstand en gevoel, in de totaliteit van ons bestaan, de taak om naar Psalm 78 door te geven wat onze vaders vertelden — en daar zijn sindsdien inmiddels heel wat eeuwen bijgekomen.

Vroomheid in versteende traditie

Een derde punt: de redactie wil onder geen voorwaarde vergeten, dat wij leven tegen het einde van de twintigste eeuw. Daarom wil zij eigen tijd en situatie in rekening brengen en de daarmee samenhangende problemen onder ogen zien. Ook daarbij heeft zij de wind bepaald niet in de zeilen. Om te beginnen moet zij rekening houden met een eigen, betrekkelijk kleine, kerke-

lijke groepering, die voor een niet gering deel vertrouwd is met en gehecht is aan een iet of wat archaisch woordgebruik, dat nog niet zo ver afstaat van de vertrouwde tale kannaans. Met name de ouderen — maar die niet alleen — zijn hierbij grootgebracht: het taalgebruik op meerdere „meerdere vergaderingen” staat hiervoor model.

Bovendien ervaart deze groep de eigen situatie als een labiele positie. De „vrijheid” van het buiten-verband zijn werkt eer beangstigend dan bevrijdend. D.w.z.: voor sommiger idee is het gebruik van de vrijheid identiek met het loslaten van de normen — welke dat ook mogen zijn. De beschutting van het kerkelijk dak wordt niet alleen gezocht in het bezitten van een kerkverband. Men identificeert met dat laatste ook het oeroude en vertrouwde levenspatroon.

De redactie zou het zich (te) gemakkelijk maken, door in alle gezapigheid te accepteren dat alles bij het oude moet blijven omdat het oude per definitie goed is.

Leven of geleefd worden?

„Opbouw” is een weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven. „Gereformeerd” is echter een zo zwaar geladen woord, dat dit bijvoegelijk naamwoord het zelfstandig naamwoord „leven” bijna verslindt. Dat is geen wonder. We zijn beter vertrouwd met de verbinding „gereformeerde Kerk” al dan niet versierd met aanhangsels en bij- (je zou haast zeggen ver-) voegingen. De leus staat scherp ingesteld op kerk — het gereformeerde leven met al zijn facetten is bijgevolg vaag. Toch liggen ook daar veel vragen — en die vragen om antwoorden van mensen die, om een term van wijlen prof. dr K. Schilder te gebruiken, sympathetisch-kritisch zijn ingesteld, niet alleen op kerkelijk maar ook op politiek en maatschappelijk gebied. Met sympathie dus voor wat in het verleden aan waardevols is aangedragen. Maar tegelijk kritisch: werden en worden de vragen wel juist geformuleerd en zijn of waren de antwoorden wel toereikend ook voor onze tijd en situatie?

De redactie wil zulke, vaak ingrijpen-

De Bijbel is geen theologie-boek

De Bijbel is geen theologie-boek, d.w.z. een boek met theologische uitspraken en stellingen, met theologische begrippen en formules; een boek dat eigenlijk alleen door vakmensen (theologen) goed gelezen kan worden. Indien dit zo was (gelukkig is het niet zo!), dan zou de knapste theoloog het best de Bijbel kunnen verstaan.

De Bijbel is ook geen boek dat de HERE in de eerste plaats voor theologen bestemd heeft om er hun wetenschap mee te bedrijven en er hun constructies op toe te passen: heilshistorisch, exemplarisch, verbondsmatig, dogmatologisch, of naar welke andere methode ook. Een boek, dat voor de eenvoudige bijbellezer zo maar niet te hanteren is, omdat de theoloog er eerst de lijnen in moet trekken en uit de Schriftwoorden eerst de gedachten moet pellen om langs die weg te komen tot zuivere begrippen en onderscheidingen, welke dan weer door prediking en catechetisch onderwijs tot gemeengoed moeten worden gemaakt van de

gelovigen, die zo bij de gratie van de theologie hebben te leven.

Nee, de Bijbel is het Woord van God, waaruit de kinderen Gods de wil van hun hemelse Vader tot hun redding en behoud in het geloof, klaar en duidelijk leren verstaan. Let wel: in het geloof!

Iemand, die groot is in het geloof, een oprecht kind des HEREN, die zijn Vader in de hemelen hartelijk liefheeft, verstaat uit de Schriften het woord en de wil zijns Vaders, naar de zin en mening des Geestes, juister, klaarder en scherper — ook al heeft hij nooit theologie gestudeerd, al is hij „maar” een eenvoudige timmerman of schoolmeester of een nederige huishoudster of een ongeleerde Galileesche visser — dan een geëerd theoloog, die de gave des geloofs maar in geringe mate bezit of zelfs geheel mist.

Denk aan de Schriftgeleerden in de dagen van de Here Jezus. Zij waren allermint „machtig” in de Schriften, want in het lezen van het Oude Testament lag er een deksel op hun hart (2 Corinthe 3:14, 15). En deze Schriftgeleerden waren toch wel „orthodox”, wij zouden tegenwoordig zeggen „zuiver”-gereformeerd.

Niet alleen synodocratie, maar ook theologisme (overheersing van de theologie) leidt tot verbastering der kerk.

B. Telder, Bilthoven

de vragen niet afdoen met een dooddoener. Zij geeft zo mogelijk geargumenteerde antwoorden en is bereid wederwoorden op te nemen, mits deze even weloverwogen en geargumenteed zijn. Dat betekent dat de lezer soms geconfronteerd wordt met zowel een pro als een contra. En het behoort tot zijn taak en competentie zich zo doende een eigen mening te vormen: de lezer is toch geen onmondige?

De blijvende norm

Een dergelijk beleid is geen normloos beleid. De normen voor het leven (de toevoeging „gereformeerd” is in feite overbodig) staan opgetekend in de H. Schrift, van Gen. 1 tot en met Op. 22. Soms zijn ze, als in Israëls puberteit, voor alle mogelijke situaties uitgewerkt. De rabbijnen hebben in feite niets anders gedaan dan voortdurend supplementen uitgeven. Mede daardoor konden zij Jezus' woord niet verstaan, dat van het prilste begin, het paradijs, tot het uiterste einde, het nieuwe Jeruzalem, de norm in feite dezelfde bleef en samen te vatten was in het dubbelgebod der liefde. Het is ieders taak „de wet te vervullen” onder alle gegeven omstan-

digheden en zo het leven tot ont-plooiing te brengen.

Ik moge besluiten — dat is dan een kronkel van mij — met het „voorlezen uit eigen werk”. In het eerste nummer van deze 22ste jaargang schreef ik (en ik sta daar nog steeds achter!): „... wie geen risico wil nemen en zich geen inspanning wenst te getroosten, komt wel tot de ontdekking (in het gunstigste geval) dat het leven hem voorbijgaat, dat hij achtergebleven is. Dat lijkt me met name (ik voeg er nu bij: maar daar niet alleen) voor het kerkelijke leven een hoogst ongezonde toestand. We moeten het aandurven risico's te nemen. Wie daar de moed voor kan opbrengen verdient respect. Temeer omdat doorgaans verguizing zijn deel is. Ik voer geen pleidooi om alle wilde gedachten en ideeën maar aan het papier toe te vertrouwen. Maar wie zich weloverwogen ergens een mening over heeft gevormd, moet de kans krijgen die aan een breder publiek toe te vertrouwen. Dat is niet minder dan een eerbewijs aan de lezers: zij worden uitgenodigd mee te denken, deel te nemen aan de discussie. Zij worden hóóg aangeslagen!”

ONTMOETINGS DAG ZWOLLE

De kontaktpersoon in uw gemeente kan u precies inlichten.

Bel anders:

voor de crèche:
05200-18824

voor de kinderprogramma's:
040-538370

voor tienerprogram:
05200-13577

J. MEULINK — ENSCHEDE

Arbeid

Dreigende werkloosheid

De economische situatie in ons land is niet erg rooskleurig. Ondanks het feit, dat de overheid het bedrijfsleven met honderden miljoenen per jaar steunt, worden we toch telkens weer opgeschrikt door bedrijfssluitingen en inkrumping van bedrijven.

In Enschede kennen we dit verschijnsel al jaren lang. Onze textielfabrieken zijn voor een groot deel al verdwenen. Grote vlakten wijzen nog de plaatsen aan, waar vroeger fabrieken stonden. De tijd, dat de fabrieksfluiten ons wekten en overal de schoorstenen rookten ligt ver achter ons.

Maar ook in de andere sectoren van de industrie zijn de ontslagen niet van de lucht. Velen vragen zich ongerust af, wanneer zij op straat zullen komen te staan. Wanneer je eenmaal de vijftig gepasseerd bent, is het erg moeilijk weer werk te krijgen. En jonge mensen, die nog aan het studeren zijn, zien het gevaar opdoemen, dat ze klaar zijnde meteen een W.W.-uitkering moeten aanvragen.

Soms hoor je de cynische, maar begrijpelijke opmerking van een „ge-

zakte”: nu ben ik tenminste een jaar later werkloos.

Werkloosheid mag dan niet de ernstige financiële gevolgen hebben, die het in de dertiger jaren had, ook nu betekent het een financiële teruggang.

Maar dat niet alleen. Men voelt zich als werkloze uitgerangeerd. Men krijgt de gedachte, dat men een minder zinvol bestaan leidt. Men draagt geen verantwoordelijkheid meer. De contacten met anderen worden minder. Met de tijd weet men niet goed raad. Ook in onze tijd is werkloosheid een groot kwaad.

Een nieuwe ethiek

Velen vinden die sombere kijk op de werkloosheid maar een conservatieve, overleefde gedachte. We moeten, zo zegt men, van de productiemaatschappij overstappen naar de vrijetijdscultuur. We hebben in het verleden de waarde van de arbeid en ijver te zeer overschat. In plaats van de werkende mens, krijgen we nu de spelende mens.

Prof. J. P. Kuiper, hoogleraar aan de V.U. in de sociale geneeskunde, heeft er dan ook voor gepleit, dat elke burger, of hij werkt of niet, een gegarandeerd inkomen moet hebben, dat hem een optimaal levensonderhoud moet verschaffen. Pas dan is de mens echt vrij, als hij kan doen en laten wat hij zelf wil. Wil hij werken, dan mag dit. Wil hij niet werken, dan is dat ook goed.

Daar is, zo meent deze hooggeleerde, nog steeds een emotionele, bijna reli-

gieuze binding aan de koppeling van arbeid en levensonderhoud.

Het arbeidsethos, dat men vooral bij calvinisten vindt van „in het zweet uws aanschijnt zult gij uw brood verdienen” moet overboord.

Het is ook niet nodig, dat er gewerkt wordt. De totale productie in onze maatschappij is voldoende om alle inwoners van Nederland een optimaal levensonderhoud te garanderen. Werken wordt dus zo iets als een hobby, maar je kunt ook gerust een andere hobby kiezen.

Arbeid en hobby

Nu laat ik het verhaal over die voldoende productie in onze maatschappij maar schieten, al lijkt me deze beschouwing uit economisch oogpunt zeer aanvechtbaar.

Belangrijker is in dit verband de vraag, of deze moderne arbeidsethiek niet in strijd komt met wat de Schrift ons zegt over de arbeid.

De Bijbel leert ons immers, dat arbeid behoort bij het mens zijn. Dit juist in tegenstelling met heidense opvattingen, waar men de arbeid als een noodzakelijk kwaad beschouwde. Zo vonden de Grieken arbeid een vloek.

Reeds in het paradijs kregen Adam en Eva de opdracht tot arbeid. God gebod de mens in het paradijs de hof te bewerken en te bewaren.

Ook in de cultuuropdracht, waarvan we lezen in Gen. 1:28, ligt duidelijk de opdracht tot arbeid besloten. Ook in het Paradijs kon men niet leven als in een luilekkerland, al was

ONTMOETINGS-DAG — 22 APRIL —

Crèche:
Ouders wilt u zelf speelgoed meenemen?

Liefst groot speelgoed, zoals fietsjes en scooters.
Naam erop plakken.

aan Adam en Eva een optimaal levensonderhoud gegarandeerd.

Na de zondeval is er wel bijgekomen het „in het zweet uws aanschijnt”.

Dat is ook nu nog van kracht hoe ook de technische vooruitgang het karakter van de arbeid heeft veranderd. Door het arbeidstempo is er ook thans nog sprake van geestelijke en lichamelijke uitputting. Verder is er veel geestdodende arbeid, arbeid, die de mens vernedert, arbeid, waarbij de mens zijn verantwoordelijkheid niet belevend kan, arbeid waarin de mens niet zichzelf kan zijn. De mens moet nog steeds arbeiden met het zweet op zijn gezicht, maar de arbeid zelf is geen gevolg van de zonde.

De mens is ook het enige schepsel van God, dat werkt.

Dieren werken niet. Machines en zelfs computers werken niet. Dat doet alleen de mens.

De werkende mens lijkt hierin op zijn Schepper. In zijn werken moet

(vervolg op pag. 117)

H. LANGERAK — UTRECHT

Nog eens met een dichter op de gracht

Toen ik enkele weken geleden iets schreef over het gedicht van de Zuid-afrikaanse dichter A. D. Keet, getiteld „Digter is hij”, wist ik niet dat ik één van zijn verzen kende.

Ik had, zo schreef ik, naarstig gezocht om iets van hem aan de weet te komen, doch heel weinig gevonden.

Om er dan mee op te houden is, althans voor mij, bijna onmogelijk. Dus? Doorzoeken!

En jawel, in een Encyclopedie voor Wereldliteratuur, vond ik iets. Er stond in, dat de dichter in Amsterdam had gestudeerd. In die tijd, zo ongeveer tussen 1915 en 1925, heeft hij verzen geschreven welke later zijn opgenomen in zijn eerste bundel, uitgegeven onder de titel „Gedigte”.

Er werd nog bij vermeld dat er ook een gedicht in stond over Amsterdam, met als eerste regel „Ou Amsterdam is tog zo mooi”.

Toen ik die regel las wist ik dat ergens in mijn boekenkast, in de één of andere bloemlezing dit gedicht te vinden moest zijn, want ik kende die regel en kon hem zelfs een heel eind aanvullen.

Dus weer op zoek.

Nu is zoeken in bloemlezingen vol gevaar te worden afgeleid. Maar, ondanks dat, ik heb het gevonden.

En omdat ik het mooi vind en we het pas over een beleving op een gracht hebben gehad, geef ik het graag door.

Amsterdam

Ou amsterdam is tog zo mooi
Met al sy liggies uitgetooi
In donker, donker nagte.
Dis liggies hier, en liggies daar
In lange rye aanmekeer,
Wat flikker in die gragte.

En honderd-duisend ogies loer
Op spieëlgladde watervloer
Daar bowe uit die hemel.
Dis liggies hier, en liggies daar
En bootjies wat so saggies vaar,
Dat ligte golfies wemel.

Die liggies seek mekaar weer op
In water, wat teen walle klop
Op stormagtige nagte.
So toweragtig, lief en skoon
Is liggies, wat op walle woon
En flonker in die gragte.

Voor die jonge student, ver van huis, waren die verlichte grachten typerend voor Amsterdam.

Hij genoot van die duizenden lichtjes die weerkatst werden in het water. De lichtjes van de lantarens en van de sterren.

Prachtig, als het water spiegelglad is, en toverachtig als er een boot door de gracht gaat of als het stormt.

De dichter geeft het alles zó weer dat het herleeft. Je loopt met hem mee over de gracht. 't Is doodstil. Heerlijk.

Toen ik nog wat namijmerde over dit gedicht, realiseerde ik me dat het rustig wandelen, laat op de avond over een gracht, wel uit de tijd is. Zeker in Amsterdam.

Trouwens, al zou het niet gevaarlijk zijn, je zou, vanwege de vele geparkeerde auto's, van het grachtwater niet eens veel te zien krijgen.

Er is wel wat veranderd.

Gelukkig maar dat het verleden kan worden vastgehouden in een gedicht.

D. W. L. MILO — DALMALLY

EEN ONTEVREDEN MENS

n.a.v. Max Havelaar
De japanse Steenhouwer

De bekend geworden bestuursambtenaar Eduard Douwes Dekker schreef honderd twintig jaar geleden, onder het pseudoniem van Multatuli, een aanklacht tegen de Nederlandse koloniale politiek. Hij droeg zijn boek, behalve aan zijn vrouw, aan koning Willem III op. Vurig idealist en strijder voor menselijkheid en rechtvaardigheid, heeft hij niet alleen een boeket internationale problemen op de Nederlandse tafels gedeponneerd, de spanningen tussen een veroverd koloniaal gebied en een winstplukkend moederland aangewezen, de tekortkomingen van een verantwoordelijke regering ten aanzien van een onderdrukt en doodarm miljoenenvolk aangetoond — maar ook onze vaderlandse literatuur verrijkt met een oorspronkelijk stuk proza van superieure kwaliteit.

Als hoogtepunten van dit boek zijn te noemen: de voorname toespraak tot de Hoofden van Lebak, het ontroerende gedicht over Saïdjah en Adinda en... de fabel van de Japanse Steenhouwer. Die laatste hebt u misschien ook wel buiten Max Havelaar aangetroffen, want zij is oud en universeel. Maar laten we het stuk eens ophalen zoals Multatuli het schreef: door spreektrant en schrijfwijze houdt het dan zijn aroma. Meteen zien we dat Multatuli ten onrechte van een fabel sprak; het is een gelijkenis, die hij opleverde. Want in een fabel spreken stomme schepselen om mensen te onderwijzen — hier niet. Maar in een gelijkenis treft u een zinnebeeldig verhaal — zoals dit.

—o—

„Er was een man, die steenen hieuw uit de rots. Zyn arbeid was zwaar, en hy arbeidde veel, doch zyn loon was gering, en tevreden was hy niet. Hy zuchtte omdat zyn arbeid zwaar was. En hy riep: och, dat ik ryk ware, om te rusten op een baleh-baleh met klamboe van roode zyde.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zy gelyk gy gezegd hebt.

En hy wàs ryk. En hy rustte op een baleh-baleh, en de klamboe was van roode zyde.

En de koning des lands toog voorby, met ruiters voor zyn wagen. En ook achter den wagen waren ruiters, en men hield den gouden pajong boven het hoofd van den koning.

En als de ryke man dit zag, verdroot het hem dat er geen gouden pajong werd gehouden boven zyn hoofd. En tevreden was hy niet. Hy zuchtte, en riep: ik wenschte koning te zyn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zy gelyk gy gezegd hebt.

En hy wàs koning. En voor zyn wagen reden vele ruiters, en ook waren er ruiters achter zyn wagen, en boven zyn hoofd hield men den gouden pajong.

En de zon scheen met heete stralen, en verbrandde het aardryk, zoodat de grasscheut dor werd. En de koning klaagde dat de zon hem schroeide in het gelaat, en macht had boven hem. En tevreden was hy niet. Hy zuchtte, en riep: ik wenschte de zon te zyn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zy gelyk gy gezegd hebt.

En hy wàs de zon. En hy zond zyn stralen naar boven, en naar beneden, naar de rechterzyde en naar de linkerzyde, en alom. En hy verschroeide den grasscheut op het aardryk, en het gelaat der vorsten die de aarde waren.

En een wolk stelde zich tusschen de aarde en hem, en de stralen der zon stuitten daarop terug. En hy werd toornig dat zynèr macht weerstaan werd, en hy klaagde dat die wolk machtig was boven hem, en tevreden was hy niet. Hy wilde de wolk zyn, die zoo machtig was.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zy gelyk gy gezegd hebt.

En hy werd een wolk, en plaatste zich tusschen de zon en de aarde, en ving de stralen op, zoodat het gras groen werd. En de wolk regende in groote druppen op het aardryk, en deed de rivieren zwellen, en banjirs voerden de kudden weg. En hy verwoestte door veel waters het veld.

En hy viel neer op een rots, die niet week. En hy klaterde in groote stroomen, maar de rots week niet. En hy werd toornig omdat de rots niet wyken wilde, en omdat de sterkte van zyn stroomen ydel was. En tevreden was hy niet. Hy riep: aan die rots is macht gegeven boven my. Ik wenschte die rots te zyn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zy gelyk gy gezegd hebt.

En hy wèrd rots, en bewoog niet als de zon scheen, en niet als het regende.

M. R. VAN DEN BERG — LEIDEN

JEREMIA

Nood breekt wet

Toch was het zoeken van het isolement niet Jonadabs hoofdmotief. Dat lag in het nazireeërschap. Hij wilde door zijn afwijkende levensstijl een uitroep teken zijn, een verwijzing naar de roeping om voor Gods aangezicht te leven.

Sinds die tijd hadden Jonadabs afstammelingen zich aan zijn richtlijnen gehouden. Dat deden ze nu al generaties lang, al ongeveer 275 jaar! Zó lang een bepaalde levensstijl vast te houden is bepaald geen kleinigheid. Vooral niet als we bedenken, dat het nazireeërschap volgens de wetten van Mozes geen erfelijke zaak was en meestal een tijdelijk karakter droeg. Een heel enkele keer komen we een nazireaat voor het leven tegen, zoals b.v. bij Simson en Johannes de Do-

per. Maar dan is er heel duidelijk sprake van een opdracht van de HERE al vóór de geboorte.

Daarvan was bij Jonadab geen sprake. Er lag nergens een opdracht van Jahweh. Het aangaan van deze levensgerels was volkomen vrijwillig. En om ze dan 275 jaar na te leven is geen vanzelfsprekende zaak. Wanneer een nederlandse familie in 1700 de afspraak gemaakt had de toenmalige klederdracht te zullen blijven dragen en nooit van mode te veranderen en als de afstammelingen van die familie vandaag nog steeds die klederdracht van 1700 zouden dragen, zou dat toch wel iets heel bijzonders zijn.

Maar nu, na 275 jaar, wonen de afstammelingen van Jonadab dan toch in een huis van steen in de stad Jeruzalem en niet meer in hun traditionele tenten. Dat kwam niet omdat ze nu genoeg hadden van de richtlijnen van hun voorvader Jonadab en vonden dat het nu langzamerhand wel eens tijd werd de naleving ervan te beëindigen. Het was een gevolg van de noodsituatie. Het leger van de Babyloniërs was in aantocht. De Rechabieten waren niet meer zeker van hun leven in het bergland van Judea. Daarom waren ze naar Jeruzalem ge-

gaan. Nood breekt wet. En het was niet hun bedoeling voorgoed in Jeruzalem te blijven. Ze wilden er alleen maar tijdelijk hun toevlucht nemen, totdat het gevaar geweken was.

Kerkgang

Zo kon het gebeuren, dat Jeremia op een dag de opdracht kreeg om naar het huis van de Rechabieten te gaan. Hij gaat er naar binnen. Maar na een ogenblikje komt hij weer naar buiten met alle Rechabieten achter zich aan. Het was wel een fraaie stoet. De inwoners van Jeruzalem vonden de Rechabieten maar een ongciviliseerde troep langharig tuig. Dat hoorde nl. ook bij het nazireeërschap. Als nazireeër liet je je haar groeien. De Rechabieten hadden allemaal een lange, wilde bos haar.

De mensen in Jeruzalem zagen wat op de Rechabieten neer. Zij waren zelf geciviliseerd en modebewust. In Jeruzalem kon je prachtige buitenlandse stoffen kopen. Dat was wel heel wat anders dan dat grove, juteachtige spul, waarin de Rechabieten gekleed gingen. Daar was geen kraak of smaak aan.

In Jeruzalem kon je verder ook aller-

lei soorten welriekende zalf en specerijen en reukolie en deodorant kopen. Als beschaafd stedeling maakte je daar natuurlijk gebruik van. Maar bij de Rechabieten moest je zulke dingen niet verwachten. Die zagen er altijd onverzorgd uit en stonken uren in de wind. Zij vielen in Jeruzalem echt uit de toon.

En nu loopt daar Jeremia met dat stelletje door de straten van Jeruzalem. De mensen trekken hun neuzen op en zeggen tot elkaar: nu kun je toch echt zien, dat Jeremia niet helemaal zuiver op de graat is en dat er een steekje aan hem los is. Zo zouden ook vandaag nog veel kerkmensen hun neus optrekken, als ze hun dominee met een ongewassen, langharige en bebaarde en op de wonderlijkste manieren uitgedoste figuren naar de kerk zagen gaan.

Want dat doet Jeremia. Hij gaat met hen naar het huis van Jahweh en brengt hen daar in het vertrek van de zonen van Hanan, de man Gods. Bij dat woord „zonen” moeten we vermoedelijk denken aan leerlingen. Israël kende het verschijnsel van profetenzones. Dat waren mensen die zich verzamelden rondom een profeet, een man Gods. Ze volgden zijn onderwijs en leiding. Waarschijnlijk had

En daar kwam een man met een houweel, en met puntigen bytel, en met zwaren hamer, die steenen hieuw uit de rots.

En de rots zeide: wat is dit, dat die man macht heeft boven my, en steenen houw uit mynen schoot? En tevreden was hy niet. Hy riep: ik ben zwakker dan deze... ik wenschte die man te zyn.

En er kwam een engel uit den hemel, die zeide: u zy gelyk gy gezegd hebt.

En hy was een steenhouwer. En hy hieuw steenen uit de rots, met zwaren arbeid, en hy arbeidde zwaar voor weinig loon, en hy was tevreden".

—o—

Tot zover het verhaal. En om de thans minder bekende woorden te verklaren: een baleh-baleh is een rustbank van bamboe, een klamboe is een muskieten-gordijn, een pajong is een zonnescherm waaraan tegelijk de rang van de beschaduwde te zien is, een banjir is een overstroming en de spelling is vermoedelijk van Siegenbeek.

Maar de ontevredenheid verstaan we allemaal en het streven naar hoger en meer en beter en gemakkelijker is geen van ons vreemd. Zo is de mens. Altijd geweest. Wanneer de spanning tussen behoeften en omstandigheden te machtig werd streefde ieder naar betere dingen. Men zegt dat luiheid de vader der uitvindingen is. Zo is ontevredenheid de drijfveer naar hoger levensniveau, betere producten, groter prestaties, ook verbetering van ons gedrag, zelfs verdieping van ons leven.

Maar ontnuchterend is het slot van de „fabel”. Steeds opklimmend van laag tot hoog steeg de steenhouwer zo lang... tot hij zijn oude beroep terug had. De kring gesloten? Ja, met dien verstande dat hij nu tevreden was. Geen magische misleiding, geen toverkring — maar inzicht in de samenhang der dingen. Een begin van wijsheid.

Prediker was verder dan de Japanse Steenhouwer. Die zag de ijdele betrekkelijkheid van ons bestaan — maar tegelijk zag hij dat het de „goeden” anders verging in die ijdelheid dan de „zondaars”. De eersten krijgen van God wijsheid, wetenschap en vreugde. De laatsten steken daar armoedig tegen af; wat ze hebben wordt hun nog afgenomen (3: 26). Het slot van zijn wijsheid is dan ook: vrees God en houd zijn geboden. Dan krijgen we tevredenheid zonder lamelendigheid; wetenschap zonder waanwijsheid; en vreugde zonder uit-zinnigheid.

Zullen we het daar maar op houden?

Hanan, de man Gods, zo'n kring van leerlingen om zich heen. Hij had de beschikking over een van de vertreken bij de tempel om daar onderricht te geven.

Het voorbeeld van de Rechabieten

Jeremia brengt de Rechabieten naar het vertrek van Hanan. Dan laat hij kruiken vol wijn aanrukken en bekers. Hij laat ze voor de Rechabieten neerzetten en zegt: drink maar.

Maar de Rechabieten doen het niet. Ze weigeren ook maar een druppel wijn te drinken en ze geven van hun weigering ook een motivering door te verwijzen naar het gebod van Jonadab.

Dat alles speelde zich voor de ogen

van heel wat mensen af. De vertreken in de tempelhallen hadden als regel een open zijde naar de voorhof toe. Het vertrek waar Jeremia en de Rechabieten zich bevonden, lag bovendien vlak bij de toegangspoort, nl. boven het portierskamertje. De kans is dus groot, dat tal van nieuwsgierigen gevolgd hebben wat zich in het vertrek afspeelde.

En dan komt het woord van Jahweh tot Jeremia. Zeg tot de mannen van Juda en de inwoners van Jeruzalem: jullie kunnen hier nog eens een voorbeeld aan nemen. Die Rechabieten, voor wie jullie een beetje minachtend je schouders optrekken, kunnen jullie heel wat leren. Zij gehoorzamen het gebod van hun vader, dat 275 jaar geleden gegeven werd. Maar jullie weigeren te luisteren naar mijn gebod, dat jullie uittentreure voorgehouden is.

Nut was Jonadab maar een mens. En het gebod dat hij gaf, kwam niet van Mij. Toch hebben zijn nakomelingen zich eraan gehouden, generatie na generatie.

Het gebod dat Ik gaf, was geen menselijk gebod. Maar daaraan hebben jullie geen gehoor gegeven. Dat is een ontstellende zaak. Jullie blijven daarin ver ten achter bij de Rechabieten.

Vervolg van pag. 115

Arbeid

hij gelijkenis vertonen met zijn Schepper. God werkt ook. Jezus zei: Mijn Vader werkt tot nu toe en Ik werk ook.

Arbeid is een van God gewilde levensfunctie van de mens. Wij mogen Gods medearbeiders zijn.

Het doel van de arbeid

Helaas hebben velen het doel van de arbeid uit het oog verloren.

We zien dat aan de aanbidding van de zogenaamde prestatie maatschappij.

We jagen onszelf en anderen op om steeds meer te produceren om daarna zoveel mogelijk te consumeren. In deze prestatie maatschappij heeft de arbeid als enig doel, dat men er zelf zoveel mogelijk beter van wordt.

Voor iets anders dan zo groot mogelijke productie en consumptie hebben we geen tijd. De mens is, zo las ik ergens, in plaats van godvrezend tijdvreemd geworden. Tijd is geld. Immers de mens moet zich bewijzen door zijn dagelijkse arbeid.

In deze prestatie maatschappij is arbeid inderdaad een vloek geworden. Het doel van de arbeid is dan ook een geheel andere. Zo spreekt zondag 42 over het trouw arbeiden om de nooddriftigen te helpen.

De mens kreeg bij de schepping de cultuurtaak, de opdracht om in dit leven bewarend, bouwend, ontwikkelend en beheersend bezig te zijn. De mens heeft de opdracht uit de schepping te halen wat er in zit.

Bij de arbeid gaat het erom, dat de mens aan zijn bestemming kan beantwoorden. In wezen is arbeid niet anders dan het volgen van zijn levensroeping tot dienst van God, de medemens en zichzelf. Om daarmee toe te groeien naar het beeld van God.

Het motief van onze arbeid is dus, dat God het wil, de samenleving het vraagt en ons levensonderhoud het nodig maakt.

Arbeid is ten diepste dienst aan God, godsdienst, een daad van gehoorzaamheid aan God.

Arbeid is ons antwoord op de roeping van God. Arbeid is een middel tot beleving van de verantwoordelijkheid van de mens door het dienen van God in het heersen over het werk van Zijn handen. Hierdoor kan de mens beantwoorden aan het beeld, waartoe hij geschapen en geroepen is.

Wat is arbeid

Maar nu raken we toch wat in de problemen.

Wat moeten nu al die mensen, die niet werken? Zij, die onvrijwillig werkloos zijn? Zij, wier gezondheid niet toelaat te werken? Zij, die te oud zijn om te werken?

[Zijn dat geen medearbeiders van God?

Deze problemen rijzen, omdat wij niet goed meer weten wat arbeid is.

ONTMOETINGS-DAG — ZATERDAG 22 APRIL — ZWOLLE

Tienerprogram in aparte zaal.
Met zanggroep.

Bij arbeid denken wij nl. alleen aan betaalde beroepsarbeid. Die wordt door ons, ten onrechte, op de troon gezet. Bij voorkeur zetten we de geestelijke arbeid dan nog op een hogere troon dan de lichamelijke. Een huisvrouw moet nog altijd met schaamte invullen, dat ze geen beroep heeft. Immers ze verricht geen betaalde arbeid. Dwaas natuurlijk, want ze verricht arbeid waartoe God haar geroepen heeft.

Even dwaas is de tegenstelling tussen geestelijke en lichamelijke arbeid.

De heidenen beoordeelden de mensen naar hun intellect. De Bijbel kent dat onderscheid niet. Alle arbeid is dienst van God opgedragen. Het maakt voor God niets uit of men werkt met baggerlaarzen aan of in toga gekleed. Ik heb dan ook wat moeite met het spreken van goddelijk beroep, wanneer men daaronder verstaat, dat je bij arbeid een bepaald beroep uitoefent.

We worden geroepen tot het vervullen van onze cultuuropdracht, maar dat kan ook best plaats vinden buiten een bepaald beroep om.

Arbeid is antwoord op de roeping van God.

Maar God heeft in deze tijd lang niet alle mensen geroepen tot betaalde beroepsarbeid.

Daarom kunnen ook zij, die, zoals men zegt, buiten het arbeidsproces staan, in Bijbelse zin arbeiden. Ze zijn naar de maatstaf van de Schrift niet uitgerangeerd. Dat geldt ook voor mensen, die moeten leven van een uitkering van A.O.W. of W.W. Ook zij leiden een zinvol bestaan, mits ze in hun situatie antwoord geven op Gods roeping. Deze is voor hen anders, dan voor iemand, die in het zogenaamde arbeidsproces is opgenomen. Maar niet minder zinvol, als men maar het juiste antwoord geeft. Al zal voor hen het geven van het juiste antwoord bijzonder moeilijk zijn.

Het is dan ook een goede zaak, dat zij, die niet in het arbeidsproces opgenomen zijn door de sociale wetgeving niet in financiële moeilijkheden komen.

En het is onjuist, dat zij, die wel een betaald beroep uitoefenen, de gedachte koesteren, dat die anderen op hun zak parasiteren.

Arbeid en rust

Vroeger werd de beroepsarbeid zes dagen per week uitgeoefend. Toen dit teruggebracht werd tot vijf dagen, waren er christenen, die dit in strijd met Gods gebod achten. Immers de mens moet zes dagen per week werken en één dag rusten. Ook hier weer het misverstand, dat zes dagen werken zou betekenen, dat we zes dagen

in de week betaalde beroepsarbeid zouden moeten verrichten.

We mogen ook niet vergeten, dat vrije tijd niet minder waardevol is dan beroepstijd.

Het gebod tot rust en tot arbeid staan ook niet los naast elkaar. Het arbeidsgebed mogen we niet losmaken van de rust. Dat doet men als de arbeid een zelfstandige grootheid wordt en een eigen plaats en doelstelling krijgt. De mens wordt dan door de arbeid verstikt. Hij gaat in twee werelden leven, een van de arbeid en een van de rust en de ontspanning.

Arbeid en rust zijn echter geen tegenstellingen. Ze zijn op elkaar aangewezen.

Ook rust is dienst aan God.

Prof. Schilder schreef zelfs, dat in de hemel arbeid en rust zullen samenvalen.

Zo mogen we altijd in beroepsarbeid of in andere arbeid, ja zelfs als we rusten en ons recreëren, werkende en spelende onze God dienen.

En daarin het beeld van onze Schep- per vertonen.

Drs M. J. Top,
*Leonard Ragaz
religieus socialisme contra
nationaal socialisme.*
Uitgave: Kok, Kampen;
prijs f 45,—; omvang 344 pag.

Geboeid heb ik deze biografie over de Zwitserse theoloog Ragaz gelezen. Juist voor vandaag lijkt hij me een uiterst relevant denker toe.

Telkens waan je je temidden van hendaagse discussies binnen kerk en christendom, terwijl in werkelijkheid het gaat over discussies aan het einde van de vorige eeuw, of gedurende de twintiger jaren.

Dat maakt dit voortreffelijke boek van drs Top tot een waar leesgenoe- gen.

Levend van 1868-1945 heeft Ragaz lange tijd verborgen gezeten in de schaduw van Barth en diens leerlin-

gen. Die schaduw is nu wat aan het optrekken, zodat onder anderen ook Ragaz weer in het vizier kan komen. Zouden we hem theologisch en kerke- lijk willen indelen, we zouden hem vrijzinnig kunnen noemen, te verge- lijken met iemand als Banning in ons land.

Toch zouden we hem dan onrecht aandoen. Zelf heeft hij in zijn tijd de tegenstelling vrijzinnigheid-orthodoxie te boven willen komen. Daar pleit zijn intense omgang met de Bijbel voor. Maar ook zijn overtuigd geloof in Jezus als de Christus. Hij was gekant tegen dogmatisering van het ge- loof, tegen theorie-vorming. Jezus leerde z.i. geen godsdienst of chris- tendom. Wat Jezus wilde en leerde was het Koninkrijk Gods en zijn ge- rechtigheid op aarde.

Natuurlijk was er zelfbezinning nodig maar dan gericht op het inzicht ver- krijgen in de taken die de concrete situatie van het Rijk van God be- treffen.

We proeven hier al een verzet tegen theologie die de ogen sluit voor de concrete werkelijkheid van lijden en onrecht zoals we dat vandaag tegen komen in de Theologie van de Be- vrijding. Op zich is dat verzet legi-

tiem, al zijn er wel een aantal vragen te stellen. Maar vandaar dat Ragaz' worsteling met deze materie zo eigen- tijds aandoet, dat in feite ook is.

Het Rijk van God — dat heeft Ragaz in zijn denken en werken beheerst, voortgedreven. Maar het is tegelijk ook dit thema dat het meest omstre- den is.

C. H. Lindijer (Kerk en Koninkrijk, 1962) ziet Ragaz staan op een rij met Montanus, Joachim van Fiore, de beide Blumhardts, en natuurlijk niet te vergeten de wederdopers uit de 16e eeuw. De Duitser Lindt ziet ver- bindingen met Hegel. Top daarente- gen wijst op Calvijn. In elk geval is Ragaz uitvoerig met Calvijn bezig geweest.

Diens theokratische ideeën ziet Top doorwerken in de visie van Ragaz op het Rijk van God. En hij maakt dat meer dan aannemelijk. In de kring rond Barth meende men dat Ragaz dacht het Rijk van God naar zich toe te kunnen halen als een mense- lijke mogelijkheid. Top laat zien dat Ragaz dat nooit bedoeld heeft.

Waar hij in elk geval wel op uit was, was de eigentijdse geschiedenis te duiden vanuit zijn geloof dat de le- vende God aan het werk was in de wereld om het Godsrijk te laten de mens hier als medewerker Gods. Zo zien we Ragaz ook intensief be- trokken bij het politieke gebeuren in eigen land in onlosmakelijk verband met het wereldpolitieke gebeuren. Zo duidde hij, als voorbeeld, de so- ciale beweging als een teken van Gods werken in deze tijd. Dat hij aksent gaf aan de concrete navolging spreekt dan vanzelf.

Deze discussies zijn relevant voor ons vandaag met, als voorbeeld, een boek- je van H. G. Leih over „Gods hand in de geschiedenis”.

De relatie Ragaz-Barth komt uiter- aard ook aan de orde. Na een aan- vankelijke verwijdering kwam via Thurneysen een toenadering tot stand. Interessant is te lezen dat Ra- gaz in de eerste fase van de dialekti- sche theologie de diatase-idee kriti- seerde.

Gaat dat niet ten koste van de we- relde en de inzet voor de verandering van de werkelijkheid? Opvallend dat iemand als Haitjema destijds deze diatase-idee verwelkomde als korrek- tief van het neo-calvinisme met zijn „al te simpele” betrokkenheid van het christelijk geloof op de cultuur die ons omringt (G. C. Berkouwer, Een halve eeuw theologie, p. 51). Zoals we vandaag meer oog gaan krijgen voor het gelijk van Ragaz in zijn dis- cussie met Barth, kunnen we ook meer oog krijgen voor het gelijk van de „neo-calvinisten” tegenover dia- lektische theologen als Haitjema en ook Noordmans.

Ook het religieus-socialisme komt uit- voerig aan de orde.

Dat werd gekenmerkt door de besliste aanvaarding van het socialisme als uitdrukking van Gods wil in het he- den. Al in 1913 werd hij lid van de socialistische partij.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Israël zien: beinning en nuchterheid

Je kunt jarenlang zingen dat je via de poorten van Jeruzalem de Gods- stad binnentreedt en die stad mag begroeten, het *echt doen* is toch weer heel wat anders.

Je kunt in Nederland zingen over „de heilige stad” en aan het slot zeggen „nú is voorbij uw strijd”, maar in Jeruzalem de puinhopen van die strijd *zien* is wel wat anders.

Je kunt zondags in de kerk zingen over de bergen die vrede zullen dragen en de heuvels die recht zullen brengen, maar die woeste bergen *zien* en rijden over de machtige Golan-vlakte, waar kapotte bunkers en verroest oorlogstuig herinnert aan de strijd, is wel wat anders. Israël, het heilige land, zien is méér dan er over lezen.

Als je er bent, verandert er wat.

Je loopt in Nazareth anders dan in Amsterdam, want eens liep daar ook de Here Jezus.

Je staat aan de Jordaan anders dan in Zaltbommel bij de Waal, want die Jordaan roept herinneringen op aan de bijbel.

Maar juist met die herinneringen moet je voorzichtig zijn.

Want het was toen, bijna 2000 jaar geleden, wel anders dan nú. De straten in het Nazareth van vandaag zijn anders dan in het Nazareth van Jezus. En als je in Hebron loopt kun je denken aan Abraham die daar gewoond heeft, maar het zal er toen wel wat anders uitgezien hebben dan nu.

Een reis maken door Israël brengt je de beeldspraak uit de bijbel dichterbij,

maar laat je tevens zien dat de Israëlieten met die beeldspraak wel eens wat moeite zullen hebben gehad.

Geloven dat God je brengen zal in grazige weiden is niet zo moeilijk als je op tien meter afstand een hek ziet staan waarachter de weide ligt; het wordt minder eenvoudig als je in de omgeving alleen maar stenen ziet. Dan komt het inderdaad op het ge- loof aan en daar zit altijd iets in van „het wagen met God”. En dat de bergen en de heuvels vrede zullen dragen, och, in Galilea valt dat nog wel aan te nemen, maar in de Sinai wordt het toch moeilijker met al die rotsige bergen en steenachtige heuvels.

Geloven is vandaag niet altijd ge- makkelijk, vroeger ook niet.

—o—

Een reis door Israël is een oproep tot bezinning, maar ook tot nuchterheid. Je bezint je want je bent echt in het land waar Jezus leefde en werkte; je blijft nuchter want Hij is er nu niet meer.

Jezus leefde er, Hij liep door Kana en Nain, Hij was in Nazareth en Bethanië, Hij was op het tempelplein en liep naar Golgotha.

En daar waar nu als straatnaam Via Dolorosa staat aangegeven, zal Hij echt wel ongeveer gelopen hebben maar in plaats van het veld van waaruit Simon van Cyrene kwam, zie je nu de winkeltjes waar handel wordt gedreven en men gek is op dollars en guldens want het pond van Israël is maar weinig waard. En dat brengt je dan weer terug bij de nuchtere werkelijkheid. Maar goed ook, want de lijdensweg gaan zoals Jezus deed kunnen wij niet en hoeven wij ook niet.

Dat was maar één keer nodig.

Als je staat op de plaats waar men het graf van Jezus aanwijst, kun je terug denken aan de Paasmorgen. Maar er zijn geen engelen die zeggen „Hij is hier niet” en elke dag op- nieuw gaan drommen mensen het graf in en uit en je vraagt je af wat ze eigenlijk willen en denken. Want Hij was er niet en Hij is er niet. Hij

ziet het wel allemaal vanuit de hemel en de vraag uit Lucas 18:8 blijft van belang: „Doch, als de Zoon des mensen komt, zal Hij dan het geloof vinden op aarde?” Maar geloven is méér dan een toeristisch evenement. Het is nuchter om dat niet te vergeten.

Beinning en nuchterheid: beide heb je nodig.

Want daar, in Israël, speelde zich toch maar een stuk verbondsgeschie- denis af, een stuk omgang-van-God- met-Zijn-volk. Al die mensen waar- over je in de bijbel leest leefden daar. En Jezus werd er geboren, de Zoon des mensen. Maar de mensen kennen vandaag hun Zoon nog nauwelijks. Misschien juist daar waar men het meest over Hem spreekt — Nazareth, Bethlehem, Jeruzalem — is hij de Vergetene, de grote Onbekend.

We hoeven gelukkig niet naar Israël te gaan om Jezus te vinden. Hij is er niet maar is Zijn discipelen *voorge- gaan* naar Galilea, voorgegaan ook naar de einden der aarde, voorgegaan ook naar Nederland.

En daar is Hij te vinden!

Voor wie Hem werkelijk zoeken! Dan blijft zo'n reis naar Israël een geweldig ding. Dan sta je aan het meer van Galilea en je denkt terug en dat maakt je blij. Maar even blij ben je met die (synodaal)-gerefor- meerde broeder uit Groningen die je op reis ontmoette en die 's morgens vroeg aan het meer in zijn bijbel zat te lezen. Zowel het één als het ander versterkt je geloof.

En zo weet je het, dat bergen en heuvels eens toch vrede zullen dra- gen en dat vrede en recht elkaar ontmoeten zullen.

Dáár, in Israël.

Hier, in Nederland.

„Toen Hij nu de scharen zag, ging Hij de berg op en nadat Hij Zich had neergezet, kwamen Zijn discipelen tot Hem. En Hij opende Zijn mond en leerde hen, zeggende:

Zalig de armen van geest, want hunner is het Koninkrijk der hemelen...” Dit thuis lezen blijft altijd mooi. Dit samen beluisteren bij de berg der Zaligsprekingen...

IJSSELHAL — ZWOLLE

Thema:
„Leven in de eindtijd”

Sprekers:
Prof. Dr Ir. E Schuurman
Ds G. van den Brink

Ter vergelijking: de bekende „doorbraak” in ons land kwam pas na 1945 van de grond.

Van meet aan bleek zijn sociale bewogenheid met het lot van de arbeiders.

In 1906 hield hij een even beroemde als geruchtmakende rede over het evangelie en de sociale strijd van vandaag. Het is interessant zijn kritiek op het kapitalistische systeem eens te vergelijken met hedendaagse kritiek van christelijke zijde, bij voorbeeld van B. Goudzwaard, Kapitalisme en Vooruitgang, 1976.

Op meer dan een punt lijkt Ragaz zijn christelijke tijdgenoten vooruit te zijn geweest. Ragaz wees het kapitalisme af als in strijd met de levensorde van het evangelie; hij dacht daarbij onder meer aan de Bergrede. Is het toevallig dat vandaag juist de Bergrede weer in het middelpunt van de aandacht staat, getuige bijvoorbeeld F. Boerwinkel, Meer dan het gewone?

Ragaz erkende overigens dat het kapitalisme veel goeds had gebracht en aanbreken. Ook beschouwde Ragaz een tijlperk van ongekende mogelijkheden had ingeluid.

Dat er een mentaliteitsverandering nodig zou zijn, wilde het tot een omvorming van de maatschappij komen, zag hij scherp in. Met name deze verandering in mentaliteit dat mensen met elkaar behoren om te gaan op basis van het samen mens zijn en niet op grond van geld.

Hij zag in het socialisme op dat moment de ware weg tot God. God zelf heeft ingegrepen in de nood waarin het arbeidersvolk verkeerde, heeft dat volk ook wakker geschud zodat het zich ging organiseren.

Vergeeten we niet: het was 1906!

Geen tijd waarin de nood van het arbeidersvolk in het algemeen de kerk wakker hield, al mogen we voor wat ons land betreft zeker wel wijzen op christelijk-sociale congressen en andere aanzetten om iets aan deze nood te doen.

In dit verband is het opmerkelijk dat Ragaz al in de 90-er jaren aandacht vroeg voor de figuur van Franciscus van Assisi, niet als heilige van een biologisch-dynamische cultus, maar vanwege zijn aksent op de armoede als onderdeel van de navolging van Christus. En van hieruit is de stap naar de beweging voor een nieuwe meer sobere levensstijl vandaag, meer aangepast aan de verantwoordelijkheid die men heeft voor de goederen van deze wereld en hun billijke verdeling onder de volken, niet zo groot meer.

Nog één moment uit deze boeiende biografie: Ragaz' strijd tegen de oorlog voor de vrede. Al tijdens de eerste wereldoorlog waardeerde hij dienstweigering als een getuige voor het Godsrijk en tegen het rijk van geweld. In 1924 verklaarde hij de oorlog aan de oorlog en eiste hij algehele ontwapening van Zwitserland, niet blind voor de komende wereldoorlog, maar juist als een der eersten die verwachtend. Hitlers „Mein Kampf” had hij al vroeg gelezen, de verkiezing van Hindenburg in Duitsland deed hem het ergste vrezen. Zijn pacifisme was daarom ook niet goedkoop en ongecompliceerd. Het had alles te maken met zijn geloof in de levende God en diens Rijk voor de wereld. Hij onderkende de noodzaak van een geestelijke strijd die niet met wapens uitgevochten kon worden. Hij kantte zich fel tegen allerlei vormen

van militarisme. Hij zette zich in voor een internationale rechtsorde als wapen tegen de oorlog en als instrument tot vrede. Vandaar zijn warme belangstelling voor de Volkenbond en later voor de plannen om tot de U.N.O. te komen. Hij was geen blinde optimist. Maar vanuit wat hij als de kern van het christelijk geloof zag wist hij zich geroepen te spreken en te handelen zoals hij terzake van het oorlogsvraagstuk gedaan heeft.

Dat ook op dit punt Ragaz nog ten volle aktueel is, lijkt me duidelijk. De problemen van oorlog en vrede, van pacifisme, dienstweigering, wapeningswedloop, militarisme: ze mochten onder ons wel meer in discussie komen dan tot nu toe gebeurt. En al zouden we tot andere beslissingen komen dan Ragaz in zijn tijd, luisteren naar stemmen als de zijne zal ons alleen maar verder brengen om tot een afgewogen oordeel te komen.

Laat ik niet verder gaan met relevanten van wat Top in zijn boek aan materiaal heeft verzameld. Hij heeft een indringend portret getekend van Ragaz.

De prijs mag geen verandering zijn dit boek aan te schaffen.

B. Wielenga, Eck en Wiel

l'Abri in april

De open l'Abri zaterdag op 15 april in Utrecht wordt verschoven naar 22 april a.s. Het programma ziet er als volgt uit:

Utrecht t.h.v. Alfred en Christien v. Wijk, Oosterkade 24bis a, tel. 030-516740.

Zaterdag 22 april: Drs W. G. Rietkerk, nabeschouwing over de film van Schaeffer n.a.v. het boek 'Leven door de Geest' over 'Vervreemding'

Eck en Wiel

Zaterdag 15 april: Drs W. G. Rietkerk, Vervreemding en identiteit.

Zaterdag 22 april: Prof. dr B. Goudzwaard, Planning en toekomstbeheersing in Oost en West.

Aanvangstijd overal 15.00 uur.

kerknieuws

Beroepen te Amstelveen: Ds W. H. Veeffind te Krommenie.

Bedankt voor Kampen (vac. Ds J. O. Mulder): Ds O. Mooiweer te Enschede-Noord.

Ds G. v. d. Brink — Op 19 april a.s. zal het vijf en twintig jaar geleden zijn, dat ds G. v. d. Brink zich als Dienaar van het Woord verbond aan de kerk te Drogham. Na vervolgens de gemeenten van Sappemeer en Veendam, Eindhoven en Zwolle te hebben gediend, deed hij op 1 november 1974 intree in de kerk van Rotterdam-Overschie.

Ds Z. G. van Oene — Eveneens op 19 april a.s. zal het vijf en twintig jaar geleden zijn, dat ds Z. G. van Oene zich als Dienaar van het Woord verbond aan de gemeente te Slie-drecht. Op 1 juni 1958 deed hij intree in de kerk van Zwolle. De gemeente

van Zwolle hoopt dit feit te vieren in een feestelijke samenkomst op woensdag 19 april a.s. om 20.00 uur in de Zuiderkerk.

Ds H. J. van der Kwast — Ds H. J. v. d. Kwast zal D.V. op zondag 23 april a.s. 's avonds om 7 uur afscheid nemen van de kerk van Amstelveen. Op 7 mei a.s. hoopt hij intree te doen in de kerk van Dronen na tevoren diezelfde dag bevestigd te zijn door zijn voorganger ds G. Mul te Amsterdam-Tuinstden-Zuid-west.

Op 26 april a.s. zal het vijf en twintig jaar geleden zijn, dat ds v. d. Kwast zich verbond als Dienaar van het Woord aan de gemeenten van Katwijk en Valkenburg. Voorts diende hij de gemeente van Haarlemmermeer O.Z. en sedert 17 januari 1970 die van Amstelveen.

Op vrijdag 21 april a.s. zal om 20.00 uur in de Bankraskerk te Amstelveen op een afscheidsavond het ambtsjubileum van ds v. d. Kwast door de gemeente worden gevierd.

PERSVERSLAG van de 3e zitting van de Landelijke Vergadering van afgevaardigden van de Gereformeerde kerken (vrijgemaakt buiten verband), gehouden op 1 april 1978 in het vergadergebouw achter de Gereformeerde kerk te Wezep.

De praeses, ds L. J. Goris opent de 3e zitting van de Landelijke Vergadering-1978. Hij laat zingen Ps. 89: 7 en 8, leest 1 Petr. 4: 7-11 en gaat voor in gebed.

Naast afgevaardigden en belangstellenden heet hij in het bijzonder prof. dr W. van 't Spijker en br. K. Geleynse welkom, die als deputaten van de Christelijke Geref. kerken voor de eenheid van geref. belijders deze zitting bijwonen.

De samenstelling van de vergadering heeft ten opzichte van de vorige zitting enkele wijzigingen ondergaan. Enkele afgevaardigden zijn vervangen door hun secundi, enkele andere afgevaardigden zijn verhinderd zonder dat een vervanger aanwezig is.

De praeses stelt de *samenspreking met de Chr. Geref. kerken* aan de orde, met name het rapport van de Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken en de brief van de Generale Synode van de Chr. Geref. kerken te Hoogeveen-'77. Namens de commissie geeft ds Van den Brink een toelichting op het commissierapport. Hij spreekt zijn blijdschap uit over de besluiten die de Chr. Geref. Synode met algemene stemmen nam ten aanzien van de relatie met onze kerken, en wijst erop dat deze besluiten de plaatselijke kerken uitdrukkelijk onder de Schriftuurlijke roeping tot eenheid stellen. De oproep in deze besluiten aan het adres van onze kerken tot blijvende handhaving van belijdenis en kerkorde bedoelt geen kritiek op wie dan ook in onze kerken te uiten, zo citeerde hij de Chr. Geref. deputaten. Met deze deputaten heeft een eerste, voorlopige gedachtenwisseling plaatsgevonden over de gedachte van een federatie tussen beide kerken. Ds Van den Brink beklemtoont het ingewikkelde van deze materie. Een federatie mag naar de mening van de Chr. Geref. deputaten en van onze commissie geen institutionalisering van de pluriformiteit zijn, geen eindstation in een ongehoorzame vrijblijvendheid, maar is alleen aanvaardbaar als stap in een proces van hereniging, wanneer de begeerte om wer-

ONTMOETINGS-DAG ZWOLLE

Willen de kontaktpersonen spoedig hun opgave doen aan fam. D. Mak, Tesselschadestraat 23, Zwolle. Tel. 05200-35074

kelijk één te worden er aan ten grondslag ligt. Hij dringt erop aan de commissie te machtigen de federatiegedachte in studie te nemen: het houdt in dat we meer dingen samen gaan doen en dwingt ons steeds om de andere te denken.

Aan de bespreking van dit onderwerp wordt deelgenomen door de predikanten Smit, Moggré, Van Oene, Postma en ouderling Bosman, en namens de commissie door de predikanten Van den Brink, Vis en Stuy. Alle sprekers tonen zich dankbaar voor de Chr. Geref. synodebesluiten. Toch wordt geconstateerd dat het proces van eenwording moeizaam verloopt en dat het deputatenoverleg weinig vorderingen laat zien. We moeten niet teveel spreken over het gebod tot eenheid, aldus één van de sprekers, maar meer uitgaan van de eenheid die we in Christus hebben en die er is, en ons afvragen hoe we daaraan gestalte kunnen geven. Ook wordt ervoor gepleit niet te snel de federatiegedachte in studie te nemen, maar eerst in kaart te brengen waarom men in plaatselijke samensprekingen vaak niet verder komt: vandaaruit zouden commissie en deputaten dan moeten spreken over vragen rond verbond, ambt, kerk etc. Anderen zijn van oordeel dat dit de klok ver zou terugzetten: De bezwaren van een deel van de Chr. Geref. kerkleden tegen onze kerken kun je niet wegpraten, maar alleen overwinnen door elkaar in federatief verband steeds beter te leren kennen. Onder verwijzing naar Fil. 3: 15, 16 pleiten zij ervoor in het spoor van wat bereikt is verder te gaan. Eén der sprekers waarschuwt voor de problemen die een federatie meebrengt: een federatie ziet meer op eenheid in het bestuurlijke vlak (bijv. in een gezamenlijk optreden naar buiten), en juist daarin zijn er de nodige verschillen tussen beide kerken. Daarentegen is er van de gewenste integratie op plaatselijk vlak in een federatie niet direct sprake.

Vanuit de Commissie wordt benadrukt dat de federatiegedachte inderdaad grondige studie vereist.

Dat er op deputatenniveau weinig vorderingen worden gemaakt, komt door de verschillen in geloofsbeleving die er vaak plaatselijk nog zijn. Deputaten en commissie hebben de gedachte dat zij verder zijn dan veel plaatselijke kerken, maar zijn overtuigd van de noodzaak om geduld te oefenen. Op de vraag naar het einddoel van de samensprekingen, nl. samensmelting of de grootst mogelijke samenwerking, antwoordt de commissie dat het gaat om een eenheid die zichtbaar en tastbaar wordt aan de Avondmaalstafel, maar waarbij de eigengeaardheid niet wordt uitgevlakt. Ook de commissie zegt geen enkele behoefte te hebben aan het overdoen van de bespreking over verbond etc., die al geruime tijd geleden plaatsvonden. We zijn één in de leer, hebben we gezegd: dat is het meest wezenlijke wat er te zeggen valt, en vandaaruit

IJSELHAL — ZWOLLE

Zaterdag 22 april - 10.30 uur

Samenkomst
met
duizenden broeders en zusters.
Komt u ook?

kunnen we alleen nog maar vooruit. De commissie verklaart zich bereid op verzoek van kerken die daarom vragen handreikingen te doen voor plaatselijke samensprekingen.

Vervolgens spreekt prof. Van 't Spijker de vergadering toe. Hij beklemtoont dat de Chr. Geref. Synode haar besluiten heeft genomen in het besef, dat er een bevel is om bij elkaar te komen, wanneer er eenheid is in de leer. Wie daaraan af- of toedoet maakt het onmogelijk om als kerken samen verder te komen. Als we elkaar vinden in het overtuigd zijn van de geweldige aktualiteit van onze belijdenis, moeten we elkaar op andere punten, bijv. de kerkorde ook kunnen vinden. Volgens prof. Van 't Spijker mag niet wat wij ervan denken of wat wij haalbaar vinden bepalend zijn, maar alleen wat God van ons vraagt: het gestalte geven aan de eenheid van hen die gereformeerd willen zijn. Daarom ook moet de toenadering breder zijn dan tussen deze twee kerken, vindt hij: al wat werkelijk gereformeerd is hoort bijeen.

Na deze bespreking worden de voorstellen van de commissie, enigszins gewijzigd, met algemene stemmen aanvaard. De Landelijke Vergadering besluit: 1) de kerken aan te sporen tot voortzetting van het streven naar eenheid met de Chr. Geref. kerken, met verwijzing naar het gebod van Christus; 2) opnieuw het mandaat van de commissie te verlengen, opdat ook het gesprek met de deputaten voortgang kan hebben; 3) de commissie op te dragen nader te bestuderen op welke wijze de eenheid verder gestalte kan krijgen, daarbij de federatiegedachte te onderzoeken en hierover met de Chr. Geref. deputaten te spreken. De praeses spreekt de wens uit dat verdere contacten en besprekingen door de Here gezegend zullen worden. Het moderamen zal aan de vergadering een concept voorleggen van een aan de Chr. Geref. Synode te schrijven brief.

Vervolgens stelt de praeses het rapport van ds Vonkeman aan de orde, die als waarnemer namens onze kerken de Gereformeerde Oecumenische Synode van Kaapstad in 1976 bijwoonde. In dit rapport geeft ds Vonkeman een positief oordeel over de GOS en adviseert hij tot aansluiting bij deze organisatie.

Aan de bespreking wordt deelgenomen door de predikanten Moggré, Versluis, Bakker en Doornbos, en ouderling De Boer. Gevraagd wordt

naar de grondslag van de GOS, naar de aard van de spanningen op de bijeenkomsten in Kaapstad en naar het bezoek van secretaris-generaal dr Schrotenboer aan de paus. Enkele afgevaardigden waarschuwen ervoor niet teveel energie te steken in internationale contacten en pleiten voor het voorhands continuëren van het waarnemerschap.

Ds Vis, lid van de Commissie voor contact en samenspreking met andere kerken sluit zich daarbij aan. Hij wijst op de noodzaak om als gereformeerde kerken in de wereld samen te studeren op de wereldproblemen waarmee alle kerken te maken hebben. Ook prof. Van 't Spijker zegt het noodzakelijk te vinden dat al wat gereformeerd wil zijn elkaar vindt en vasthoudt. Ds Vis wijst erop dat de GOS principieel heeft gekozen tegen de Wereldraad van Kerken en het tolereren van dwalingen in de syn. geref. kerken.

Besloten wordt dat enkele leden van bovengenoemde commissie de in de vergadering levende vragen zullen bespreken met het Interim Committee van de GOS dat in de eerste week van april in Nederland verblijft, en daarover op een volgende zitting zullen rapporteren.

Hierna wordt de bespreking voortgezet van de verzoeken van enkele kerken tot *samenspreking met de Geref. Kerken (vrijgemaakt binnen verband)*, waarmee tijdens de vorige zitting een begin werd gemaakt. Ter tafel zijn twee voorstellen, afkomstig van enkele afgevaardigden. Beide voorstellen noemen de in de jaren zestig geslagen breuk voor God en mensen niet verantwoord, en benadrukken onder verwijzing naar de preambule de opdracht om te streven naar herstel van de geschonden eenheid. Het ene voorstel, ondertekend door de predikanten Bakker, Van Ommen, Plooy en Van Tongeren wil de commissie voor contact en samenspreking machtigen tot samenspreking zodra dit van binnenverbandse zijde begeerd wordt, en stelt voor een brief te schrijven aan de Generale Synode van de Geref. Kerken (vrijgemaakt binnen verband). Het andere voorstel, ondertekend door de brs. Blokhuis, De Boer, Bosman en Van Keulen, is van oordeel dat een verzoek tot landelijke samenspreking vrucht moet zijn van een veel bredere praktijk van plaatselijke kontaktoefening dan waarvan momenteel sprake is, en spreekt de hoop uit dat allereerst de plaatselijke kerken wegen zullen vinden die leiden tot toenadering.

Aan de bespreking wordt deelgenomen door de predikanten Van Ommen, Van Oene, Moggré, Doornbos, Smit, Plooy, Van Tongeren, Van Keulen, Schuurman, Bakker en Beefink en ouderling De Boer.

In de discussie tekenen zich drie lijnen af.

Een deel van de sprekers heeft moeite met beide voorstellen. We moeten

leren de tijden te verstaan en zien dat de tijd hiervoor niet rijp is; het is de Here die opent en sluit. Hij heeft dat gedaan t.a.v. de Chr. Geref. kerken; dat is een wonder van Hem. Maar zien wij Hem deuren openen bij de kerken binnen verband? Zijn er tekenen van bekering?, zo vragen deze afgevaardigden, die ook moeite hebben met — wat zij noemen — een te algemene belijdenis van schuld aan onze kant in het voorstel-Bakker c.s. Een ander deel van de sprekers kan zich in grote trekken vinden in het voorstel-Blokhuis c.s. Werken aan herstel van de eenheid is opdracht, zo menen zij, maar een brief aan de binnenverbandse synode is daartoe niet de goede weg. Een te verwachten harde afwijzing zal plaatselijke contacten frustreren en broeders en zusters die wel willen samenspreken bij voorbaat in de verdachtenbank zetten, vrezen zij. Ook zij willen binnenverbandse de zaak in beweging brengen, maar dan niet bij voorbaat belast door een negatieve synode-uitspraak. Bovendien betwijfelen zij, of deze zaak wel voldoende leeft in de kerken. Het besef dat we elkaar nodig hebben zal allereerst plaatselijk moeten groeien: een landelijke samenspreking kan daarvan de vrucht zijn. We moeten niets forceren, aldus deze afgevaardigden, maar ook niet lijdelijk afwachten.

Weer andere sprekers scharen zich achter het voorstel-Bakker c.s. Weliswaar is er nu t.a.v. de Chr. Geref. kerken een geopende deur, zo stellen zij, maar kort na de Vrijmaking was die er ook niet. Toch zijn we toen op deputatenniveau gaan samenspreken. Als we de breuk nog steeds erg vinden, moeten we hen dat gaan zeggen. Een „nee” van de synode is niet voor onze verantwoording. Een appèl op deze kerken is opdracht, menen zij, en lijdelijkheid is verkeerd. Het is een goede zaak als we voor ons deel schuld belijden: ook ons was in de strijd boosheid niet vreemd. We moeten ook wat wij in die jaren hebben gedaan onder de norm van Gods Woord in discussie willen geven, zo benadrukken zij.

Na een langdurige bespreking meent de vergadering dat de zaak nog niet rijp is voor stemming. Besloten wordt

deze aan te houden tot de volgende zitting, teneinde zo tijd voor bezinning te geven.

De Acta van de 1e zitting van de L.V. worden vastgesteld. Op de zitting van 29 april zullen D.V. aan de orde komen: de samenspreking, art. 34 en 35, de GOS, de Chr. Reformed Church en alle zaken betreffende de Opleiding tot de Dienst des Woords. Er zal verder vergaderd worden op 3 juni en 26 augustus.

Gezongen wordt Ps. 143 : 1, 2 en 10, waarna de 2e scriba eindigt met dankgebed en de praeses de zitting sluit.

A. P. de Boer, 2e scriba

Geef dat ze van ons leren kijken
Naar Hem die 't licht der wereld is
En altijd meer op Hem gaan lijken:
Een lichtglans in de duisternis
(Gez. 333 : 4)

God schonk ons

Okkelien
en
Dineke

dochter's van
KOR MULLER
en
ANNA MULLER-BOLTENDAL
zusjes van
Jan en Remko

1521 SC Wormerveer, 6 april 1978
Riouwstraat 59

Okkelien en Dineke worden tijdelijk verzorgd in het St. Jozef Ziekenhuis te Heemstede.

WELKE PREDIKANT OF KANDIDAAT

is in de gelegenheid

voor te gaan in de gemeente
van Assen en/of Hoogeveen

op de zondagen 18 en 25 juni,
9, 16 en 23 juli 1978 ?

Assen: T. Meints, tel. 05920-50105
Hoogeveen: E. J. Vonk, tel. 05280-69273.

DE Geref. STICHTING VOOR GEZINSVERZORGING TE ENSCHEDE

secretariaat Cronahsestraat 138, telefoon 053-317977

vraagt, liefst voor zo spoedig mogelijk, een

gediplomeerde gezinsverzorgster

in vaste dienst.

Ook zij die dit jaar eindexamen hopen af te leggen kunnen solliciteren.

Enschede is een groeiende stad met een prachtige omgeving (Twentel), ligt ook gunstig wat trein- en busverbindingen betreft.
U bent hartelijk welkom bij ons!

Sollicitaties naar bovenstaand adres:

Alle nadere inlichtingen worden U graag gegeven door de leidsters, de dames Hey en De Ruyter. Kantooradres: Marthalaan 5 te Enschede, tel. 053-324649.

Redaktieleden:

Ir. A. W. Biersteker; Drs H. de Jong; Mr. dr J. Meulink; D. W. L. Milo; Ds E. R. Postma

Adres van de Redaktie:

Ds K. Muller, Riouwstraat 59, 1521 SC - Wormerveer
Tel. 075-282589.

Adres voor de rubriek Kerknieuws:

Ds O. Mooiweer, Volksparksingel 45, Enschede, tel. 053-310259

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3, Zeist,
tel. 03404 - 12452.

Advertenties inzenden tot dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38, Leersum, tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 39,— per jaar of f 20,— per halfjaar.
Buitenland f 45,— per jaar of f 60,— per luchtpost.
Giro 40 49 45.

Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 dec. eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.